

Časnikarstvo in umetnost.

— „**Ljubljanski Zvon**“ ima v I. številki to-le zanimljivo vsebino: 1. Gorázd: Mi vstajamo Pesem. 2. Dr. Fr. Detela: Véliki grof. Zgodovinski roman. 3. J. Trdina: Bajke in povesti o Gorjancih. 22. Pod hrusko. 4. Jos. Starè: Pisma iz Zagreba. IX. 5. J. Stritar; Pravo junastvo! Podoba iz kmetskega življenja. 6. Ivan Šubic: Nekoliko èrtic o krvi naši. 7. J. K.: Pastir in vila. Balada. 8. Fr. Wiesthaler: Slavni Slovenci. I. Dr. Jakob Zupan. 9. Svojmír: Drobne péсни. 1. 2. 10. Janko Kersnik: Agitator. Roman. 11. Jos. Vesel: »Križanje Krista«. 12. Književna poročila: I. S. R. Werianđ de Graz. 13. Ivan Franke: Umetniške starine na Gorenjskem. 14. * Petdesetletnica pesmi »Hej Slovani«. 15. — Slovenski glasnik. 16. Janko Kalan: Šah. — »Ljubljanski Zvon« stoji za vse leto 4 gld. 60 kr., za pol leta 2 gld. 30 kr., za èetrt leta 1 gld. 15 kr. Priporočamo ga prav živo slovenskemu učiteljstvu.

— „**Slovan**“ je prišel letos v krasni obliki na dan. Prinesel je prav lepe podobe: knezofskof dr. Pogačar, Rojstvo Kristusovo (slika al fresco) v novi stolni cerkvi Djakovski in Slap Savice. Pisava je gladka in jedrnata. List izhaja v I. in 15. dan vsakega meseca in stane za èetrt leta samo 1 gld. 15 kr.

— „**Ljudska knjižnica**“. Ravnokar došel nam je v roke I. zvezek »Ljudske knjižnice«, katera je jela izhajati pod uredništvom g. Lavoslava Kordeža v Leonovi tiskarni v Mariboru. »Ljudska knjižnica« namenjena je, kakor se čita v predgovoru prvega zvezka, prostemu ljudstvu, posebno pa odrasli mladini, kateri je živo potrebno, da se učí gladke, pravilne slovenščine, ter se z berilom zabava in izobrazuje. »Ljudska knjižnica« izhajala bode na lepem papirji in v prijetni vnianji obliki vsak mesec v dveh po štiri tiskane põle obsezajočih snopičih ter prinašala v vsakem snopiči po jedno povest. Prvi snopič prinaša povest »Mladi Ladis«, katero je po K. Landsteinerjevi »Der Grossbauer« prosto poslovenil J. S. Gombarov. Cena »Ljudski knjižnici« je tako nizka, kakor nobeni slovenski knjigi, stane namreč za èetrt leta 48 kr., za pol leta 90 kr., za vse leto 1 gld. 70 kr. s poštnino vred. Posamezni snopiči pa se dobivajo s poštnino za 8 kr., brez poštnine za 6 kr. Priporočamo jo odrasli mladini in vsem učiteljskim knjižnicam.

— „**Popožni vzdih**“, latinska maša za sopran, alt, tenor in bas z dodanim spremljevanjem na orgljah, uglasbil † Avgust Armin Leban, c. kr. učitelj na vadnici v Gorici, izišli so ravnokar. Ta maša je zložena v edino splošno ugajajočem národnocerkvenem duhu, in bolj kakor katero drugo glasbeno delo Avgusta Lebana kaže, da je imel prerano umrli skladatelj res »gorko čút in lep melodijozen talent«, kakor se je o njem izrazil sam slavni muzikalui kritik profeso. Dr. Ed. Hanslik. Gledé harmonizacije v tej maši piše znani glasbenik, g. Danilo Fajgelj, sledeče: »Harmonizacija je na kacih mestih naravnost drzna, a po vsem pravilna ter kaže, s kakšno lahkoto je Avgust Leban premagaval harmonične zapreke brez škode lepoglasja. Maša je vredna, da se pridno študira«.

Mašo prodaja izdajatelj g. Janko Leban, učitelj v Lokvi, (Corgnale, via Divača) po 1 gld. Priporočamo jo vsem, ki se pečajo z lepim cerkvenim petjem.

D o p i s i.

S Štajerskega. Slovenske novine poročajo slednji čas, da se je v Ljubljani užé osnoval odbor za priredbo občeslovenskega društva v podporo slovenskemu osnovnemu šolstvu. Slednji čas je užé tudi, da se kaj pozitivnega ukrene v paralizovanje zloglasnemu delovanju preznanega »Schulvereina«. Res, da bi to šolsko (?) društvo ne opravilo mnogo, da bi učitelji, službujoči v slovenskih Štajercih, bili povsem možjé značajni ter verno udani rodu svojemu. A bodimo odkritosrčni — samospoznanje je prvi korak k poboljšanju — temu ni takó! Nastavljenih je nekaj učiteljev po Spodnjem Štajerskem, ki kaj intimno koketirajo z nemškim »Schulvereinom« ter se dovoljno dajo uporabljevati v 16-tega društva nenaravnstvene naméne. Da je to istina, ni nam treba ravno navajati dokazov; vsakdanja izkušnja nas o tem dosta poučúje. Sicer mogli bi objaviti marsikaj, kar drastično označuje »pedagogično« rutino in milo skrb dolenjestažerskih nekaterih prevelikih prijateljev tega tujega društva. Sicer bi o tem nenaravnem podjéti še lahko mnogo povedali, a zdaj si želimo le prav brzo ustanovitev občeslovenskega šol. društva ter njega uspešen vpljiv na vse slovensko šolstvo in učiteljstvo!

»Popotnik«, list za šolo in dom, pričel je letos svoj 6. tečaj. List izvrstno ureduje g. M. J. Nerat, nadučitelj slov. šole v Mariboru, Reiserstrasse, št. 8. Ta gospod pa je prevzel z letošnjim letom »Popotnika« tudi v lastno režijo. Želimo mu mnogo uspeha pri trudapolnem podjetji ter upamo tudi, da ga bode vesolno slovensko učiteljstvo krepko podpiralo. Sođrugi, marsikak izmej vas si morda za isto ceno, katero ima »Popotnik« — stane na leto 3 gld. — vzdržuje tuji list, ki zna biti niti prijazen ni našim težnjam itd, in ki tudi dejansko možno ne prinaša dosti haska, — opustite ga torej na ljubo domači stvari ter žrtvujte isto svôto v procvit domačega šolstva in književstva ter pomozite vrlemu sođrugu do tega, da mimo vseh drugih težkoč ne bode trpel še materialne škode. Svoji k svojim!

Prva številka letošnjega »Popotnika« prinaša mimo drugih zanimivih šolskih stvari tudi pričetek zgodovino-slovne in slovstvene razprave: »Leopold Volkmer, veseli pevec slovenskih Goric«. Sestavek tá izšel bode vse leto ter dodelan bode odličen prinós zgodovini naše slovesnosti. Da bode ves spis izvrsten in strokovnjask, zato nam je porok njega spisovatelj, učeni in po mnogih spisih slov. razumništvu užé poznani prof. dr. Jože Pajek. — Dragi sobratje! sezite torej po slovenskih šolskih listih — po »Učit. Tovarišu« in po »Popotniku«, ter storite s tem svojo dolžnost, sebi v čast in slavo, dobri vaši stvari pa v korist in prospéh! *Slamoštev.*

Od Šent-Jarneja na Dolenjskem, v dan 22. jan. S tužnim srcem naznanjam žalostno novico, da je včeraj ob 7 uri zvečer umrl naš občespoštovani predsednik krajnega šolskega svéta, deželni poslanec, grajščak v Gracerjevem Turnu, gosp. Karol Rudež. — Že v začetku, kar so bili izvoljeni krajni šolski svéti, je bil v tem svétu, in je mnogo, mnogo dobrega storil naši šoli. Skrbel je, da se je šola razširila v trirazredno, da se je šolsko poslepje popravilo in predelalo, da se je napravilo mnogo lepih šolskih pripomočkov. Vpisal je šolo kot dosmrtni ud v »družbo sv. Mohora« in v »Matico Slovénsko«. Vsako leto je daroval lep donesek šoli, da so se učencem dajale knjige i. dr. Pa ne samo dejansko, temuč tudi s svojim lepim vzgledom je podpiral šolsko vzgojo. Bil je izvrsten gospodar, sadjerejec in vsakemu dober svetovalec. Preobširno bi bilo opisovati vse njegovo blagonosno delovanje: Bil je značajan, požrtvovalen, nemahljiv rodoljub, blag, vzoren oče, ljubeznjiv soprog, zvest prijatelj, visokodušen dobrotnik, nesebičen pospeševatelj in podpiratelj vsega národovega napredka, vzor poštenosti. — Pokojnik je bil rojen 1831. l. v Ribnici, kjer so bili njegovi roditelji lastniki tamošnje grajščine.

Pogreb je bil v 24. dan t. m. Zbrala se je obila množica iz mest, trgov in vasi, da blagemu pokojniku izkaže zadnje spoštovanje. Na grobu govoril je gosp. dr. K. Slanec prav ganljivo. Marsikatero okó zalivale so obile solzé, solzé hvaležnosti, ljubezni in spoštovanja. Naj mirno počiva blagi, poštení mož!

Od Šent-Mihela na Dolenjskem. Sliši se, da šolske sestre nameravajo tukaj sezidati novo dekliško šolo že prihodnjo pomlad.

Iz Tujnie. Slavno »Vrtevo« založništvo je blagovolilo iz podpore slavnega deželnega odbora »Vrtec« 1883. l. naši šoli brezplačno poslati. Za ta dar zahvaljujeta se v imenu tukajšnje šolske mladine slavnemu deželnemu odboru in slavnemu založništvu omenjenega lista.

Anton Gerkman,
predsednik.

J. Nep. Jeglič,
učitelj.

Iz Ljubljane. (C. kr. deželna vlada Kranjska in hranilnica Kranjska.) Hranilnica Kranjska je pri občnem zboru dné 29. maja 1884. l. sklenila: 1. da iz svojega rezervnega zaklada napravi in vzdržuje čveterorazredno zasobno deško ljudsko šolo v Ljubljani z nemškim učnim jezikom, 2. da zagotovi 50.000 gold. društvu, ki bi imelo smoter graditi cena in zdrava stanovanja za delavce v Ljubljani, ali pri Ljubljani — ter je v 30. dan maja 1884. l. vložila prošnjo, da se ti ukrepi potrdijo. C. kr. deželna vlada Kranjska pa z odločbo z dné 15. preteč. m. teh ukrepov ni potrdila. Gledé nemške ljudske šole poudarja se v dobro osnovanih nagibih posebno to, da zdaj ni potrebe za tako zasobno šolo, kajti mestna občina Ljubljanska dobila je také že nalog, da do začetka šolskega leta 1885/86. v Ljubljani napravi javno ljudsko šolo za dečke in za deklice z nemškim učnim jezikom. Zaradi tega ni treba zasobne ljudske šole, kakršno je nameravala hranilnica. Ako pa ni potrebe, bi taka šola tudi ne bila niti dobrodejna niti obče koristna, zatorej se tudi rezervni zaklad po določbah §. 12. hranilničinega regulativa in po §. 20. Kranjske hranilnice pravil v to porabljeni ne sme. Sicer je pa hranilnici na prosto voljo, da po razmerah rezervnega fonda podpira mestno občino Ljubljansko, kateri bode nemška ljudska šola gotovo veliko stroškov prizadevala. Kar se pa tiče 50.000 gld. za delavska stanišča, je deželna vlada tudi temu ukrepu odrekla svoje potrdilo, ker društva, kateremu bi se ta

vsota naklonila, do zdaj niti ni, in ker se tudi dotična pravila niso predložila, torej nedostaje jamstva, da bi se omenjeni znesek porabljeval za določeni namen. — Odločba ta z obširnimi in temeljitimi nagibi dostavila se je mestni občini Ljubljanski, c. kr. deželnemu šolskemu svetu in hranilnici. Slednja ima še štiri tedne časa, da predloži priziv na ministerstvo notranjih zadev, od koder pa se je nadejati jednake zanikavne odločbe.

(„Sl. N.“)

— Slovenski otročji vrt bode se po sklepu mestnega odbora napravil v Ljubljani. Ta vrli sklep (po predlogu mestnega odbornika g. Hribar-ja) veselo pozdravljamo ter želimo, da bi se to novo otročje zabavišče tako uredilo, da bi bilo otrokom slovenskih roditeljev prava priljubljena zibel — po šegi in navadi — vsa domača.

— Nemška ljudska šola v Ljubljani se bode tudi po sklepu mestnega odbora brez ugovora ustanovila. Mestni magistrat ima nalog, da vse potrebno ukrene, da se soglasno z naročilom c. k. deželnega šolskega sveta ta šola začinja začetkom šolskega leta 1885/86. S tim sklepom je tedaj tudi narodnim mestnim šolam odprta pot naravnemu poučevanju t. j., da se bode po vseh razredih poučevalo v slovenskem materinem jeziku, in da se bode nemščina kot učni predmet začinjala učiti namesto prvo še le tretje šolsko leto. Mestne ljudske šole bode zdaj, kar se tiče uka v slovenščini in nemščini, veliko na boljsem, kakor do zdaj, ker se bodeta oba jezika učila po naravni poti — od znanega do neznanega, od lahkega do težjega. Vsakemu svoje!

— Gospod profesor Fr. Šuklje je odšel na svojo častno službo na Dunaj, in tako je zdaj v c. k. deželnem šolskem svetu izpraznjeno mesto zastopovalca Ljubljanskega mesta. Mnogo se ugiblje, koga bode srenjski odbor poslal na to važno mesto, pa do zdaj se še ni ničesar odločilo. Nadejamo se, da bodo naši gg. mestni očetje o tej lepi pravici, ki jo tu imajo, najboljše ukrenili in v c. k. deželni šolski svet poslali moža, ki ni le samo dober govornik, temuč tudi previden šolski možak.

— Plača mestnemu učiteljstvu se je vsled ukaza sl. c. k. deželnega šolskega sveta s 14. jan. t. l., štev. 35., in po postavi z 28. dec. pretečenega leta (dež. zak. štev. I., §. 2. 1885. l.) v mestni blagajnici koncem meseca januarja t. l. ustavila, ter se od 1. ravno tega meseca nakazala pri normalnem šolskem zakladu. Mestno učiteljstvo bode tedaj od 1. febr. t. l. svojo tvorno plačo dobivalo pri deželni blagajnici.

— Prva polovica šolskega leta v tukajšnjih srednjih šolah in na c. k. izobraževalnici za učitelje in učiteljice bode se sklenila z zahvalno sv. mašo 14. t. m., in druga polovica šolskega leta začinjala se bode 18. t. m.

— Gospod svetovalec c. kr. deželne vlade in ud c. k. deželnega šolskega sveta Jan. Hočevar je pretečeni teden na poti na svoj dom tako nesrečno pal, da si je nogo zlomil in tudi na roki poškodoval. Bog daj spretnemu poročevalcu kmalu zopet zdravje!

— Peč se je podrla v I. razredu prve mestne deške ljudske šole, in zaradi tega so imeli učenci tega razreda dva dni počitnice, kar jim je sicer v slabem vremenu in mrazu ravno ugajalo. Zares, zadnji čas pa je že, da se za to šolo dobé boljši prostori in boljša oprava, kakor jo ima zdaj.

— Imenik šolskih oblastev, učiteljev in učiteljic na Kranjskem, bode še ta teden donatistnjen, in se bode udom »Slovenskega učiteljskega društva« brezplačno razpošiljal.

Razne stvari.

— **Avstrijsko šolstvo.** Leta 1881. — 1882. bilo je v Avstriji tostran Litave: a) visokih šol; 7 vsučilišč sè 927 profesorji in 9766 slušatelji; 6 tehničnih visokih šol sè 337 profesorji in 2641 slušatelji; 1 gospodarska visoka šola sè 39 profesorji in 511 slušatelji; 2 montanistični akademiji sè 29 profesorji in 188 slušatelji; 6 trgovinskih akademij sè 96 profesorji in 1284 slušatelji; 2 umetniški visoki šoli sè 36 profesorji in 430 slušatelji; 46 teologičnih zavodov sè 247 profesorji in 1591 bogoslovci. b) Srednjih šol: 129 gimnazij sè 2535 profesorji in 40.993 dijaki; 35 realnih gimnazij sè 657 profesorji in 9632 dijaki; 80 realk sè 1415 profesorji in 15.251 dijaki; 42 izobraževališč za učitelje sè 602 profesorji in 6558 pripravniki; 28 izobraževališč za učiteljice sè 390 profesorji in 3131 pripravnicami. c) Drugih javnih zavodov za pouk in vzgojo: 52 trgovinskih šol s 278 učitelji in 5776 učenci; 345